

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-85-132>

УДК 338.27+65.012.2

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

CONCEPTUAL PRINCIPLES FOR THE DEVELOPMENT OF A SYSTEM FOR MONITORING THE ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES

Гайворонський Богдан Олександрович

аспірант,

Національний аерокосмічний університет «Харківський авіаційний інститут»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-8856-9401>

Haivoronskyi Bohdan

National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute»

У статті здійснено теоретичне обґрунтування та розроблення концепції системи моніторингу економічної безпеки підприємства. У межах дослідження уточнено понятійно-категоріальний апарат шляхом чіткої диференціації дефініцій «ризик», «загроза», «небезпека», «виклик» та «збиток», що дозволяє підвищити точність ідентифікації деструктивних факторів. Виокремлено та інтегровано три ключові підходи до моніторингу: організаційно-економічний, функціонально-ресурсний та загрозо-орієнтований. Обґрунтовано методіку кількісного оцінювання стану безпеки за допомогою інтегрального індексу, заснованого на відхиленні фактичних показників від їх цільових значень. Ключовим результатом роботи є формування циклічного семиетапного алгоритму моніторингу, який охоплює процеси від збору інформації та прогнозного моделювання сценаріїв до технічної імплементації програмних рішень і оцінки дієвості захисних механізмів.

Ключові слова: моніторинг, система, концепція, економічна безпека, загроза, ризик, небезпека, виклик, збиток, інструментарій, імплементація, прогнозування.

The article provides a theoretical substantiation and develops a comprehensive scientific and methodological concept for a system of monitoring the economic security of an enterprise, adapted to contemporary operating conditions characterised by high turbulence, unpredictability, and increasing environmental uncertainty. It is demonstrated that traditional approaches based on retrospective control are losing their effectiveness, thereby necessitating a transition to dynamic, adaptive systems. Within the scope of the study, an in-depth analysis and refinement of the conceptual and categorical framework of economic security has been carried out through a clear terminological differentiation of core categories such as “risk”, “threat”, “danger”, “challenge”, and “loss”. This enables the elimination of methodological errors associated with their conflation and significantly enhances the accuracy of identifying destructive factors. Three strategic approaches to monitoring have been distinguished and integrated into a unified framework: organisational-economic, functional-resource, and threat-oriented. A methodology for the quantitative assessment of the level of security is substantiated through the use of an integral index based on calculating deviations of actual indicators from their target benchmark values, allowing for the prompt identification of critical vulnerability points within the system. The key scientific contribution of the study is the development of a formalised cyclical seven-stage monitoring algorithm, the structure of which encompasses all stages of security management: from the formation of an indicator base and information sources to the development of forecasting models, identification of countermeasures, and the direct technical implementation of software solutions. Particular attention is paid to the mechanism of “early proactive control”, which ensures continuous environmental scanning and the transformation of fragmented data into a foundation for strategic managerial decision-making. It is determined that the implementation of the proposed concept contributes to the long-term stabilisation and strengthening of the resilience of business entities to emerging challenges. Prospects for further research are outlined, focusing on the automation of analytical processes as well as the deeper adaptation of tools to the specific characteristics of enterprises across different sectors of the economy.

Keywords: monitoring, system, concept, economic security, threat, risk, danger, challenge, loss, tools, implementation, forecasting.

Постановка проблеми. Сучасне функціонування підприємств відбувається в умовах високої турбулентності економічного середовища і непередбачуваних подій, що характеризуються зростанням невизначеності, нестабільністю ринків і посиленням деструктивного впливу як зовнішніх, так і внутрішніх факторів. За таких обставин традиційні підходи до забезпечення економічної безпеки, які ґрунтуються на ретроспективному контролі, втрачають свою ефективність і не дозволяють своєчасно реагувати на потенційні загрози. Особливої актуальності набуває проблема відсутності системного підходу до моніторингу економічної безпеки, що ускладнює процеси ідентифікації ризиків, оцінювання їх впливу та прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Відсутність інтегрованих інструментів та формалізованих алгоритмів моніторингу обмежує можливості підприємств щодо впровадження ефективних механізмів випереджувального контролю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі проблематика формування та розвитку сучасних концепцій моніторингу економічної безпеки підприємства набуває особливої актуальності через необхідність адаптації бізнесу до кризових умов. Аналіз останніх досліджень свідчить про перехід від фрагментарного контролю до створення комплексних, багаторівневих та автоматизованих систем моніторингу. У дослідженні Калінеску Т. В., Ревенка Д. С. та Мостіпана І. Л. [1] моніторинг розглядається як фундаментальний механізм управління. Авторами сформовано загальні концептуальні положення моніторингу, визначені його цілі, завдання, функції та принципи. Дослідники пропонують використовувати індикатори з пороговими значеннями на різних рівнях управління. Майорова І. [2] пропонує багаторівневу концепцію економічної безпеки промислового підприємства, яка ґрунтується на чотирьох рівнях: аналітичному, рівні оцінки впливу, рівні прийняття управлінських рішень та рівні конкретних дій. Шамрін Р. В. [3] розробив концепцію моделювання економічної безпеки на основі теорії життєздатних систем, виділяючи чотири взаємопов'язані блоки: моніторинг індикаторів захищеності, оцінка та управління загрозами, оцінка та аналіз безпеки, а також підтримка прийняття рішень. Олійник Т. І. [4] наголошує на інтеграції моніторингу в загальний організаційно-економічний механізм управління підприємством, де

головний акцент робиться на контролі економічної інформації щодо фінансово-ресурсного потенціалу.

Ряд авторів розглядають систему моніторингу в контексті повноцінної ІТ-системи. Афанасьєв І. Є. та Веселовська О. Є. [5] визначають моніторинг як інформаційну технологію, реалізація якої потребує використання баз даних, систем управління базами моделей, експертних систем та систем підтримки прийняття рішень. Живко З. В. [6] розширює цей підхід, наголошуючи, що система моніторингу вимагає комплексного забезпечення: методологічного, наукового (методи математичного та імітаційного моделювання), кадрового, організаційного та інформаційного.

Інші автори визначають ключову функцію моніторингу як засобу раннього попередження ризиків. Кулаженко В. В. [7] пропонує механізм управління та моніторингу, здатний ефективно протидіяти профілюючим ризикам на основі системно-ситуаційного підходу, використовуючи проблемно-діагностичну модель стану безпеки. Алькема В. Г. та Кузуб С. В. [8] фокусуються на моніторингу деструктивних чинників для малого підприємства, пропонуючи алгоритм модернізації механізму моніторингу через застосування матричних моделей (PEST, SWOT, метод Портера).

Якименко Ю. М. та Мужанова Т. В. [9] розробили загальну схему інтегральної моделі оцінювання безпеки, вказуючи, що моніторинг є ключовим інструментом для завчасного попередження небезпеки та прийняття заходів захисту. Водночас Горбан І. М. та Скиба В. В. [10] акцентують увагу на фінансовому моніторингу як інструменті виявлення незаконних фінансових операцій та контролю відхилень фінансового стану підприємства від нормативних значень. Вони формують ієрархію рівнів фінансового моніторингу: від міжнародного до рівня окремого підприємства чи особи.

У багатьох публікаціях підкреслюється, що концепції моніторингу мають враховувати галузеві особливості. Так, Хомів О. В. [11] розглядає підприємства роздрібною торгівлі і обґрунтовує необхідність ранжирування індикаторів та визначення їх оптимальних, порогових і граничних значень для розмежування безпечної та небезпечної зон. Савчук Т. М. та Безугла А. О. [12] розглядають підприємства агропромислового комплексу. Лояк Л. М. [13] розглядає харчову галузь і зазначає, що моніторинг є найбільш дієвим інструментом

для підприємств харчової промисловості, поділяючи його на моніторинг середовища та фінансово-економічний моніторинг. Підприємства ресторанного бізнесу розглядають Єршова Н. Ю., Ткаченко М. О. та Гаркуша В. О. [14], узагальнюючи принципи моніторингу (комплексність, оперативність, динамізм) та пропонуючи використовувати структурно-морфологічний і матричний методи, а також SWOT-аналіз. Штангрет А. М. [15] розглядає специфіку моніторингу авіаційної галузі.

Тому, сучасна наукова література трактує моніторинг економічної безпеки підприємства не як пасивне спостереження, а як інтегровану, аналітично-прогностичну систему безперервного відстеження мінливого середовища, яка базується на математичному моделюванні, інформаційних технологіях та галузевій специфіці бізнесу.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. З огляду сучасних наукових підходів до формування системи моніторингу економічної безпеки підприємства, виникає об'єктивна потреба у розробленні цілісної концепції системи моніторингу економічної безпеки підприємства, яка б поєднувала теоретичну обґрунтованість, інструментальну забезпеченість та практичну орієнтацію на своєчасне виявлення і нейтралізацію загроз, а також підвищення стійкості та адаптивності підприємства до змін середовища функціонування.

Формулювання завдання дослідження (мета статті). Метою статті є теоретичне обґрунтування та розроблення концепції системи моніторингу економічної безпеки підприємства. Зокрема, дослідження спрямоване на уточнення категоріального апарату, систематизацію ключових підходів і інструментів моніторингу, а також розробку інтегрованого поетапного алгоритму, що забезпечує своєчасне виявлення, оцінювання та нейтралізацію загроз.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах, що характеризуються глобальним динамічним характером економічного середовища, традиційні механізми контролю виявляються неспроможними забезпечити сталий розвиток підприємств [14]. За даними джерела [4], навіть найдосконаліший фінансово-економічний механізм у реальній ситуації постійно наражається на детерміновані перешкоди, що робить перехід від статичного контролю до динамічного моніторингу об'єктивною необхідністю. Сьо-

годні моніторинг треба розглядати не просто як нагляд, а стратегічний інструмент адаптації, що дозволяє структурувати інформаційну систему підприємства для прийняття управлінських рішень в умовах високої невизначеності.

Моніторинг економічної безпеки підприємства повинен розглядатися у двох діалектичних аспектах: як функція управління (безперервне спостереження за об'єктами) та як метод контролю не лише результату, а й самого процесу діяльності [8]. Синтезуючи ці аспекти, можна визначити моніторинг як організований процес перевірки виконання управлінських рішень у сфері забезпечення і зміцнення економічної безпеки підприємства. Превентивний контроль фінансово-ресурсного потенціалу забезпечує реалізацію стратегічних завдань і сприяє успіху підприємницької діяльності [4]. Проте ефективність цієї системи неможлива без глибокої декомпозиції об'єктів спостереження, що потребує чіткої термінологічної диференціації базових категорій з економічної безпеки.

Для ідентифікації деструктивних факторів критичне значення має точність категоріального апарату. У вітчизняній практиці часто спостерігається ототожнення понять «загроза» та «небезпека», що є методологічною помилкою. Загроза є потенційною можливістю (причиною), тоді як небезпека – це форма її реалізації або безпосередній прояв шкоди [8]. В таблиці 1 представлені спільні та відмінні риси ризику, загрози, виклику, збитку і небезпеки.

Особливого значення набуває врахування специфічних сучасних загроз для економіки України, які часто ігноруються дослідниками. До них належать: залежність керівників від кримінального світу, низький рівень компетенцій менеджменту в питаннях безпеки, а також відсутність єдності дій між правоохоронними органами та корпоративними службами безпеки [8]. Ці чинники, нарівні з бюрократичним тиском, корупцією та недобросовісною конкуренцією, формують фундамент для проектування концепції системи моніторингу економічної безпеки підприємства.

В умовах жорсткої ринкової конкуренції концепція моніторингу економічної безпеки має бути інтегрованою, багаторівневою та багатовекторною. Виділимо три ключові підходи, що в сукупності забезпечують повний контур моніторингу економічної безпеки підприємства:

1. Організаційно-економічний підхід – дозволяє визначити «що» саме підлягає моні-

Таблиця 1

**Термінологічна диференціація категорій «ризик», «загроза»,
«небезпека», «виклик» та «збитки»**

Ознака	Ризик	Загроза	Небезпека	Виклик	Збитки
Змістова форма	Математично виражена ймовірність	Причини, явища, умови, що викликають дестабілізацію	Форма реалізації загрози, її фактичний прояв	Фактори, що вимагають реагування	Кількісно вимірювані втрати ресурсів
Наслідки	Можливість як втрат, так і отримання очікуваного результату	Перешкода реалізації інтересів	Руйнівний вплив та завдання реальної шкоди	Необхідність зміни діяльності	Зниження фінансових результатів, втрата активів
Умови виникнення	Постійний атрибут підприємницької діяльності	Виникає при досягненні ризиком критичних значень	Реалізація загрози на стадії заподіяння збитків	Виникає в умовах змін середовища	Виникають у разі реалізації небезпеки або матеріалізації ризиків
Вимір	Ймовірність настання негативної події	Потенційна втрата ресурсів або джерел доходу	Масштаб реальних руйнувань та фінансових втрат	Ступінь складності реагування	Абсолютна або відносна величина втрат
Заходи протидії	Ризик-менеджмент (хеджування, диверсифікація)	Стратегічне управління безпекою та моніторинг чинників	Превентивні антикризові дії	Гнучке управління, інноваційний розвиток, підвищення адаптивності	Компенсаційні механізми, страхування, відшкодування та відновлення ресурсів

Джерело: сформовано автором на основі [8]

торингу, фокусуючись на бізнес-процесах та координації операційного, фінансового й стратегічного спрямування [4].

2. Функціонально-ресурсний підхід – дозволяє визначити «як» забезпечується безпека через призму функцій підприємства – виробництва, реалізації та організації споживання [14]. Це дозволяє контролювати рух конкретних активів на кожному етапі створення доданої вартості.

3. Загрозо-орієнтований підхід – складає систему «раннього попередження», забезпечуючи безперервне відстеження деструктивних факторів, що загрожують фінансовій стійкості [8].

Синтез цих підходів дозволяє створити систему моніторингу, яка не просто фіксує відхилення, а розкриває глибинні причини зміни стану підприємства і його економічної безпеки. Це, у свою чергу, забезпечує своєчасне прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на підвищення стійкості та адаптивності підприємства.

Розглянемо ключові елементи та принципи побудови системи моніторингу економічної безпеки підприємства. Ефективність системи моніторингу визначається цілісністю та узгодженістю її структури. До ключових елементів необхідно віднести наступні об'єкти, такі як діяльність підприємства, його майновий стан, персонал. Крім того, важливу роль відіграють фундаментальні принципи функціонування системи моніторингу, зокрема: системність, яка передбачає розгляд підприємства як цілісного та взаємопов'язаного утворення; комплексність, що забезпечує охоплення всіх ключових аспектів його діяльності; оперативність, яка полягає у своєчасному виявленні відхилень і швидкому реагуванні на негативні зміни; динамізм, що означає безперервне вдосконалення методів, інструментів і підходів до моніторингу відповідно до змін зовнішнього та внутрішнього середовища [14].

До ключових інструментів моніторингу економічної безпеки, за векторами впливу, відносяться [8; 14]:

– зовнішнє середовище (статистичний аналіз макроекономічних показників, аналіз фінансових ринків, PEST-аналіз, SWOT-аналіз, конкурентна розвідка, OSINT, модель п'яти сил Портера, метод «5x5»);

– внутрішнє середовище (фінансовий аналіз, системи управлінського обліку, ключові показники ефективності і системи раннього попередження, системи управління ризиками, HR-аналітика, матриця Дж. Вілсона, показники ефективності використання ресурсів).

Одним з найбільш популярних інструментів моніторингу економічної безпеки підприємства є використання інтегральних індексів. Більшість інтегральних індексів, що розробляються, мають форму суми зважених показників економічної безпеки, на думку актора інтегральний індекс повинен демонструвати відхилення від встановленого еталонного (цільового) стану економічної безпеки підприємства, тому пропонується наступний вид рівняння:

$$E = 1 - \sum_{i=1}^n w_i \frac{|x_i - x_i'|}{x_i'}$$

де x_i – фактичне значення i -го показника;

x_i' – цільове значення i -го показника;

w_i – ваговий коефіцієнт значущості i -го показника;

n – кількість показників.

Чим ближче значення E до 1, тим вищим є стан економічної безпеки підприємства, оскільки фактичний стан підприємства максимально наближується до цільового стану. Зменшення показника свідчить про наявність відхилень та необхідність коригуючих управлінських рішень.

Як вже було означено, зростання складності, динамізму і невизначеності зовнішнього середовища, викликає потребу у формуванні формалізованого підходу до побудови системи моніторингу економічної безпеки підприємства. Такий підхід має поєднувати аналітичні інструменти оцінювання із практичними механізмами вдосконалення управління безпекою. У цьому контексті доцільним є використання поетапного алгоритму, що забезпечує системне оновлення внутрішніх процесів і своєчасне виявлення потенційних загроз. Для забезпечення превентивного захисту пропонується інтегрований семиетапний алгоритм моніторингу економічної безпеки, в структуру якого імплантовано механізм поглибленого аудиту безпеки. Даний алгоритм має функціонувати циклічно для того щоб забезпечити безперебійний потік інформації про

стан економічної безпеки та інші параметри функціонування підприємства.

Розглянемо детально етапи системи моніторингу економічної безпеки підприємства, що пропонується.

На першому етапі формуються перелік показників і джерела інформації для проведення процедури моніторингу. Також вивчаються умови існування бізнесу, специфіки взаємодії з контрагентами та конкурентної боротьби.

На другому етапі визначаються загрози і умови їх настання. Для цього можуть бути визначені межі зміни показників, що відібрані на першому етапі. Також можуть бути розроблені інтегровані та агреговані показники, що дозволяють комплексно оцінити загрози та деструктивні чинники.

На третьому етапі здійснюється формування комплексних прогнозних моделей оцінювання ймовірності виникнення загроз і ризиків для різних сценаріїв розвитку ситуації. Такі моделі повинні в режимі реального часу екстраполювати тенденції показників, що акумульовані в інформаційній базі, з метою забезпечення випереджувального контролю та обґрунтованого прийняття управлінських рішень.

На четвертому етапі ідентифікуються та систематизуються всі доступні засоби забезпечення безпеки, що можуть бути використані для протидії потенційним загрозам. З цією метою здійснюється комплексне оцінювання наявних ресурсів, інструментів і механізмів, які дозволяють або прийняти ризик на допустимому рівні, або мінімізувати його наслідки шляхом застосування страхових та компенсаційних підходів. Додатково визначається ефективність кожного із засобів, їхня відповідність характеру загроз і можливість інтеграції у загальну систему управління безпекою.

На п'ятому етапі здійснюється формування цілісного механізму захисту економічної безпеки, який базується на попередньо ідентифікованих та систематизованих засобах її зміцнення. У межах цього етапу визначається структура взаємодії обраних інструментів, розподіляються функції та відповідальність між суб'єктами управління, а також встановлюються пріоритети їх застосування залежно від рівня та характеру загроз. Сформований механізм має забезпечувати узгодженість управлінських рішень, адаптивність до змін зовнішнього та внутрішнього середовища і спрямованість на довгострокову стабілізацію та розвиток економічної системи.

На шостому етапі здійснюється технічна імплементація, що передбачає поетапне впровадження системи моніторингу шляхом її оснащення сучасними технічними засобами та програмними рішеннями. У межах цього етапу відбувається інтеграція інформаційних систем, налаштування каналів збору, обробки та передачі даних, а також забезпечення їхньої сумісності з існуючою інфраструктурою. Особлива увага приділяється надійності функціонування системи, захисту інформації та можливості масштабування відповідно до зростання обсягів даних і ускладнення аналітичних завдань. Крім того, передбачається тестування впроваджених рішень і їх адаптація до практичних умов використання.

На завершальному, сьомому етапі, здійснюється комплексне оцінювання ефективності та дієвості системи моніторингу

економічної безпеки. У межах цього етапу аналізується ступінь досягнення поставлених цілей, точність і своєчасність виявлення загроз, а також результативність прийнятих управлінських рішень. Окремо оцінюється адаптивність системи до змін зовнішнього та внутрішнього середовища, її стійкість до нових викликів і здатність до самовдосконалення. На основі отриманих результатів визначається спроможність системи ініціювати нові цикли функціонування, спрямовані на поглиблений аналіз, коригування механізмів захисту та подальше зміцнення економічної безпеки підприємства.

Головним елементом в системі моніторингу є блок «раннього випереджального контролю», що базується на постійному скануванні факторів середовища і їх прогнозуванні, перетворюючи розрізнені дані на підґрунтя для

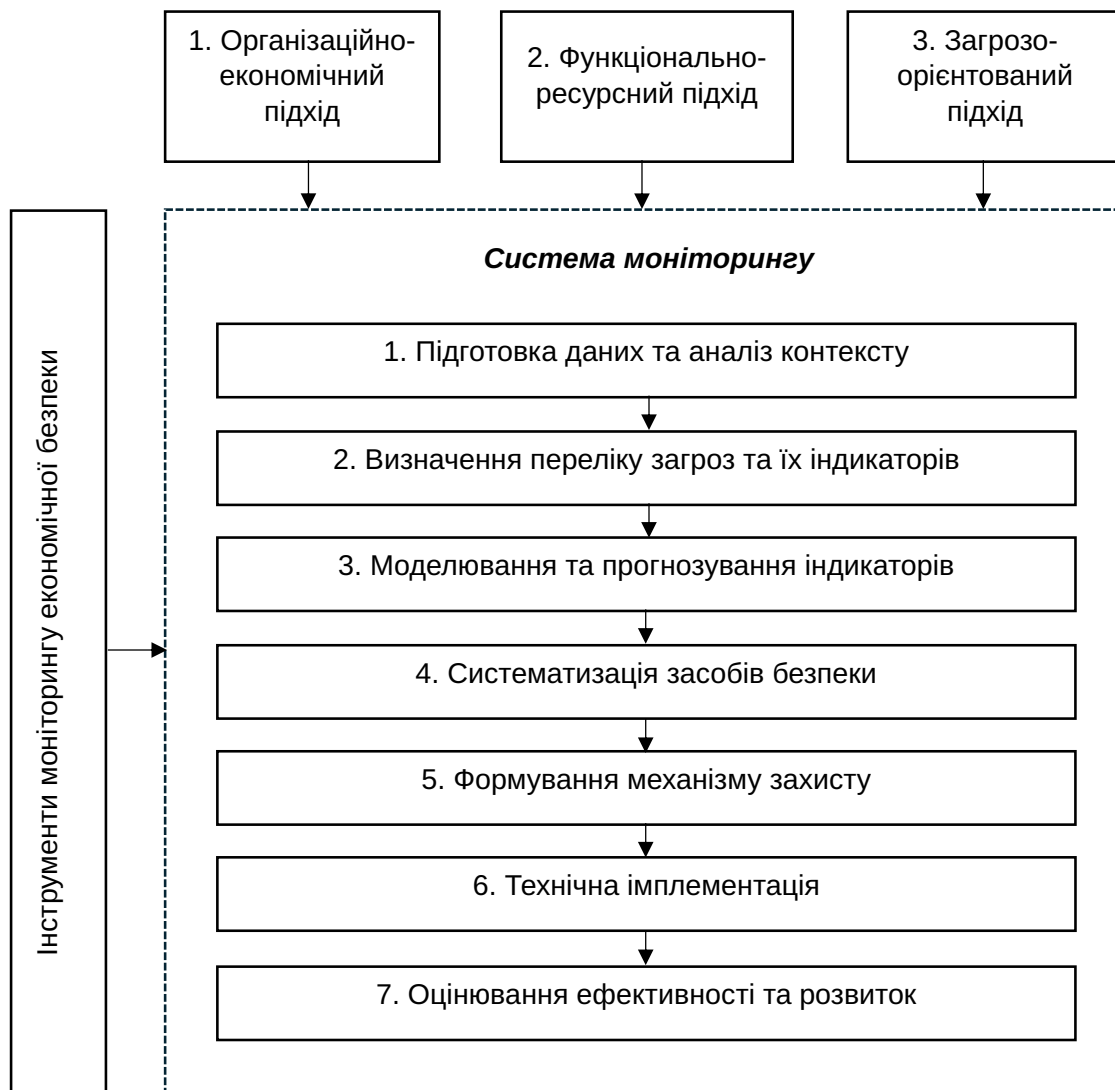

Рис. 1. Концепція системи моніторингу економічно безпеки підприємства

Джерело: сформовано автором

управлінських рішень. На рисунку 1 представлена концепція системи моніторингу з урахуванням підходів, основних інструментів та етапів його проведення.

Висновки. У межах проведеного дослідження було розроблено цілісну науково-методичну концепцію системи моніторингу економічної безпеки підприємства, адаптовану до умов високої турбулентності ринкового середовища. Наукова новизна полягає в уточненні понятійно-категоріального апарату, зокрема через диференціацію понять «ризик», «загроза», «небезпека», «виклик» та «збиток», що дозволило підвищити точність ідентифікації деструктивних факторів. Виділено три ключові підходи – організаційно-економічний, функціонально-ресурсний та

загрозо-орієнтований, що забезпечує трансформацію моніторингу з інструменту статичної фіксації у систему випереджувального контролю. Обґрунтовано використання інтегрального індексу на основі цільових значень, який дозволяє кількісно оцінювати рівень захищеності бізнесу. Ключовим результатом є формування семиетапного циклічного алгоритму, що охоплює шлях від формування бази показників до технічної імплементації IT-рішень. Перспективними напрямками подальших досліджень є впровадження алгоритмів штучного інтелекту для автоматизації прогнозних моделей у системі раннього попередження, а також у глибокій адаптації інструментарію до галузевої специфіки підприємств різних галузей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Калінеску Т. В., Ревенко Д. С., Мостіпан І. Л. Концептуальні положення створення моніторингу систем економічної безпеки підприємництва. *Часопис економічних реформ*. 2021. № 4(44). С. 12–18.
2. Майорова І. Багаторівнева концепція економічної безпеки промислового підприємства. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2018. Вип. 1. С. 78–87.
3. Шамрін Р. В. Розробка концепції моделювання економічної безпеки промислового підприємства. *Агро-світ*. 2016. № 1-2. С. 19–26.
4. Олійник Т. І. Концепція моніторингу організаційно-економічного механізму управління підприємством. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 23. С. 5–9.
5. Афанасьєв І. Є., Веселовська О. Є. Моніторинг як інформаційна технологія фінансово-економічної безпеки. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2015. № 10 (1). С. 28–31.
6. Живко З.Б. Забезпечення моніторингу системи економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету Економічні науки*. 2014. Вип. 7. Ч. 2. С. 194–197.
7. Кулаженко В. В. Побудова механізму управління та моніторингу економічної безпеки підприємства, здатного ефективно протидіяти головним профілюючим ризикам. *Ефективна економіка*. 2014. № 1.
8. Алькема В. Г., Кузуб С. В. Моніторинг загроз фінансово-економічної безпеки суб'єкта господарської діяльності. *Вчені записки університету КРОК. Серія: Економіка*. 2017. № 48. С. 101–112.
9. Якименко Ю. М., Мужанова Т. М. Оцінка рівня економічної безпеки бізнесу при моніторингу у підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2015. № 4 (14).
10. Горбан І. М., Скиба В. В. Сутність фінансового моніторингу в системі забезпечення економічної безпеки. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2023. №2. С. 21–25.
11. Хомів О. В. Моніторинг економічної безпеки великоформатних роздрібних торговельних підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. № 21(11). С. 321–325.
12. Саванчук Т. М. Сутність моніторингу економічної безпеки та його організація на підприємстві. Облікова, фінансова та управлінська діяльність підприємств в умовах нестійкої економіки : кол. моногр. / за заг. ред. І. П. Приходька; ДДАЕУ. Дніпро : Пороги, 2020. С. 356–365.
13. Лояк Л. М. Роль моніторингу у забезпеченні економічної безпеки підприємств харчової промисловості. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2018. № 50. С. 44–49.
14. Єршова Н. Ю., Ткаченко М. О., Гаркуша В. О. Моніторинг та оцінка господарської діяльності для забезпечення економічної безпеки підприємств ресторанного бізнесу. *Modern Economics*. 2018. № 11. С. 66–71.
15. Штангрет, А. М. Теоретико-методичні засади побудови системи моніторингу економічної безпеки підприємств авіаційної галузі. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. № 23(12). С. 206–211.
16. Ревенко Д.С. Методологія моделювання діагностики та управління стійкістю соціально-економічних систем : монографія. Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2019. 320 с.

17. Калінеску Т. В., Ревенко, Д. С., Нор В. В. Концепт формування аналітичного інструментарію діагностики економічної безпеки підприємства. *Часопис економічних реформ*. 2024. № 4. С. 17–23.

REFERENCES:

1. Kalinesku T., Revenko D., Mostypan I. (2021) Kontseptualni polozhennia stvorennia monitorynhu system ekonomichnoi bezpeky pidpriemnytstva [Conceptual provisions for the creation of monitoring of systems of economic security of entrepreneurship]. *Chasopys ekonomichnykh reform*, vol. 4, pp. 12–18.
2. Maiorova I. (2018) Bahatorivneva kontsepsiia ekonomichnoi bezpeky promysloвого pidpriemstva [Multi-level concept of economic security of an industrial enterprise]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava*, vol. 1, pp. 78–87.
4. Oliinyk T. I. (2018) Kontsepsiia monitorynhu orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia pidpriemstvom. [The Concept of Monitoring the Organizational and Economic Mechanism of Enterprise Management]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 23, pp. 5–9.
10. Horban I. M., Skyba V. V. (2023) Sutnist finansovoho monitorynhu v systemi zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky [The essence of financial monitoring in the system of ensuring economic security]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav. Serii ekonomichna*, vol. 2, pp. 21–25.
3. Shamrin R. V. (2016) Rozrobka kontsepsii modeliuвання ekonomichnoi bezpeky promysloвого pidpriemstva [Development of the concept of modeling the economic security of an industrial enterprise]. *Ahrosvit*, vol. 1–2, pp. 19–26.
5. Afanasiev I. Ye., Veselovska O. Ye. (2015) Monitorynh yak informatsiina tekhnolohiia finansovo-ekonomichnoi bezpeky [Monitoring as an Information Technology of Financial and Economic Security]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Serii: Ekonomichni nauky*, vol. 10 (1), pp. 28–31.
8. Alkema V. H., Kuzub S. V. (2017) Monitorynh zahroz finansovo-ekonomichnoi bezpeky subiekta hospodarskoi diialnosti [Monitoring of threats to the financial and economic security of a business entity]. *Vcheni zapysky universytetu KROK. Serii: Ekonomika*, vol. 48, pp. 101–112.
12. Savanchuk T. M. (2020) *Sutnist monitorynhu ekonomichnoi bezpeky ta yoho orhanizatsiia na pidpriemstvi. Oblikova, finansova ta upravlinska diialnist pidpriemstv v umovakh nestiikoi ekonomiky : kol. monohr. / za zah. red. I. P. Prykhodka* [The essence of monitoring economic security and its organization at the enterprise. Accounting, financial and managerial activities of enterprises in the conditions of unstable economy. monogr. / for general. Ed. I. P. Prykhodka]. DDAEU. Dnipro : Porohy, pp. 356–365 (in Ukrainian)
6. Zhyvko Z.B. (2014) Zabezpechennia monitorynhu systemy ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Ensuring monitoring of the economic security system of the enterprise]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu Ekonomichni nauky*, vol. 7.2, pp. 194–197.
7. Kulazhenko V. V. (2014) Pobudova mekhanizmu upravlinnia ta monitorynhu ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva, zdatnogo efektyvno protydiaty holovnym profiliuiuchym ryzykam [Building a mechanism for managing and monitoring the economic security of the enterprise, capable of effectively counteracting the main profiling risks]. *Efektivna ekonomika*, vol.1.
9. Yakymenko Yu. M., Muzhanova T. M. (2015) Otsinka rivnia ekonomichnoi bezpeky biznesu pry monitorynhu pidpriemstva [Assessment of the level of economic security of business during enterprise monitoring]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes*, vol. 4 (14).
13. Loiak L. M. (2018) Rol monitorynhu u zabezpechenni ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv kharchovoi promyslovosti [The role of monitoring in ensuring the economic security of food industry enterprises]. *Zbirnyk naukovykh prats Cherkaskoho derzhavnogo tekhnolohichnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky*, vol. 50, pp. 44–49.
14. Yershova N. Yu., Tkachenko M. O., Harkusha V. O. (2018) Monitorynh ta otsinka hospodarskoi diialnosti dlia zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv restorannoho biznesu [Monitoring and evaluation of economic activities to ensure the economic security of restaurant business enterprises]. *Modern Economics*, vol. 11, pp. 66–71.
11. Khomiv O. V. (2011) Monitorynh ekonomichnoi bezpeky velykoformatnykh rozdribnykh torhovelykh pidpriemstv [Monitoring the economic security of large-format retail trade enterprises]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, vol. 21(11), pp. 321–325.
15. Shtanhret, A. M. (2013) Teoretyko-metodychni zasady pobudovy systemy monitorynhu ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv aviatsiinoi haluzi [Theoretical and methodological foundations of building a system for monitoring the economic security of aviation industry enterprises]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, vol. 23(12), pp. 206–211.

16. Revenko D. (2019) *Metodolohiia modeliuvannia diahnostyky ta upravlinnia stiikestiu sotsialno-ekonomichnykh system: monohrafiia* [Methodology of modeling diagnostics and management of stability of socio-economic systems: monograph]. Kharkiv : Natsionalnyi aerokosmichnyi universytet im. M. Ye. Zhukovskoho "Kharkivskyi aviatsiinyi instytut", 320 p. (in Ukrainian).

17. Kalinesku T. V., Revenko, D. S., Nor V. V. (2024) Kontsept formuvannia analitychnoho instrumentariiu diahnostyky ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [The concept of forming analytical tools for diagnosing the economic security of an enterprise]. *Chasopys ekonomichnykh reform*, vol. 4, pp.17–23.

Дата надходження статті: 13.04.2026

Дата прийняття статті: 04.05.2026

Дата публікації статті: 11.05.2026